

Scrisoare de intenții

Chișinău, 30 noiembrie 2021

Dnei Kristalina Georgieva
Director Executiv
Fondul Monetar Internațional
700 19th Street, NW
Washington, DC 20431 USA

Stimată doamnă Georgieva,

1. Țara noastră a fost afectată puternic de pandemia COVID-19. Amploarea și durata pandemiei continuă să submineze rezultatele atinse în efortul de a atenua efectele adverse economice și sociale. Apariția unei tulpini mai contagioase și letale a virusului, precum și activizarea mobilității sociale au condus la creșterea ratei de infectări zilnice și majorarea numărului de cazuri de deces până la cote maxime. Deși implementarea programului de vaccinare a contribuit la reducerea numărului de îmbolnăviri, rata de vaccinare rămâne redusă, acoperind doar un sfert de populație. De la preluarea mandatului în luna august 2021, după o perioadă de fragmentare politică, am implementat politici de combatere a pandemiei, stabilind o direcție clară acțiunilor noastre.
2. Economia își revine după declin economic grav din 2020, însă perspectivele de redresare sunt expuse unor riscuri semnificative. Deficiențele structurale de lungă durată, inclusiv fragilitatea statului de drept, sărăcia înrădăcinată, vulnerabilitățile social-economice, îmbătrânirea rapidă a populației și emigrarea, împiedică eforturile de realizare a obiectivelor de dezvoltare. În timp ce ne menținem angajamentul de a redirecționa, în mod progresiv, politicile în direcția atenuării impactului economic pe termen lung, provocat de pandemie, precum și asigurării redresării economice durabile, robuste și cuprinzătoare, totuși actuala criză energetică, noile valuri de infecții cu COVID-19 dar și deficiențele persistente ale instituțiilor naționale ar putea încetini ritmul reformelor și amplifica efectele nefavorabile. În acest context plin de provocări, Guvernul solicită asistență financiară combinată în valoare cumulativă de 400 milioane DST (232 la sută din cotă), pentru implementarea unui program cu durata de 40 luni, acordată prin intermediul Mecanismului Extins de Creditare (ECF) și Mecanismului de Finanțare Extinsă (EFF), pentru a sprijini programul nostru economic în perioada ianuarie 2022 - mai 2025. Această asistență ne va susține în implementarea reformelor și va avea efect de catalizator pentru mobilizarea finanțării externe.
3. Suntem în proces de recalibrare a politicilor, în vederea susținerii redresării economice și lansării unor reforme ambițioase multianuale ce vizează cadrul instituțional și cel de guvernare. Suntem pregătiți să inversăm dezechilibrele acumulate în ultimele trei decenii. Între timp, am elaborat un pachet cuprinzător de politici macroeconomice prudente și reforme structurale, în scopul creării unei baze solide pentru o creștere economică pe termen lung, asigurând, în același timp, sustenabilitatea datoriei publice. Ne angajăm să consolidăm cadrul de guvernare bugetar-fiscală și să eliminăm lacunele semnificative în materie de dezvoltare pe care le avem în raport cu statele europene din vecinătate. Politica monetară și cea financiară vor conduce la consolidarea cadrului de politici și vor promova independența instituțională, reziliența și buna guvernare. Vom îmbunătăți mediul de afaceri prin facilitarea dereglementării și promovarea concurenței. Am realizat deja progrese semnificative în

lansarea inițiativelor de combatere a corupției, iar eforturile viitoare în acest sens vor fi ghidate de recomandările care se regăsesc în recentul studiu diagnostic privind cadrul de guvernare al țării elaborat împreună cu FMI. Anterior demarării negocierilor, am făcut actualizarea evaluării siguranței cu referire la cadrul de guvernare și control al Băncii Naționale a Moldovei.

4. Guvernul consideră că politicile și măsurile serioase, expuse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP) anexat, sunt adecvate pentru atingerea obiectivelor din program, în ceea ce privește sprijinirea redresării economice și desfășurarea unor reforme de amploare structurale și de dezvoltare necesare pentru realizarea transformărilor. Suntem pregătiți să întreprindem măsuri suplimentare, după necesitate, pentru a asigura atingerea obiectivelor trasate. Ne vom consulta cu experții FMI înainte de a adopta astfel de măsuri sau înainte de a revizui politicile cuprinse în Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare, dar și înainte de a adopta noi măsuri care ar devia de la obiectivele programului. Acest tip de consultări este obligatoriu și este în conformitate cu politicile FMI.
5. În conformitate cu angajamentul de a asigura transparența, ne exprimăm acordul privind publicarea prezentei scrisori de intenție, Memorandumului cu privire la politicile economice și financiare și a anexelor, precum și a raportului de țară al experților FMI vizând Moldova.

Cu respect,

Natalia Gavrilița,

Prim-ministru

Andrei Spînu
Viceprim-ministru,
Ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Octavian Armașu
Guvernator
Banca Națională a Moldovei

Dumitru Budianschi
Ministrul finanțelor

Sergiu Gaibu
Ministrul economiei

Nr. 01-79-9558

Chişinău

November 30, 2021

Letter of Intent

Ms. Kristalina Georgieva
Managing Director
International Monetary Fund
700 19th Street NW
Washington, DC 20431 USA

Dear Ms. Georgieva:

1. Our country has been hit hard by the COVID-19 pandemic. The depth and duration of the pandemic continue to strain efforts to mitigate the lingering economic and social effects. The emergence of a more contagious and lethal variant of the virus and the resumption of social mobility have pushed daily infections and fatalities to new highs. While the rollout of vaccinations has contributed to slowing down cases, coverage of vaccines remains low at only a quarter of the population. Since taking office in August 2021, we have been implementing policies to tackle the pandemic, providing policy clarity and direction after a period of political fragmentation.

2. After the deepest downturn in 2020, the economy is rebounding, but significant risks beset the outlook. Longstanding structural weaknesses, including the weak rule of law, entrenched poverty, social-economic vulnerability, rapid population aging, and emigration, impair the pursuit of developmental objectives. While we remain committed to progressively shift our policy focus towards mitigating the pandemic's long-term damage to our economy and securing a sustainable, inclusive, and more robust recovery, the unfolding energy crisis, new COVID-19 waves of infections, and long-standing weaknesses of domestic institutions could impede the reform momentum and amplify scarring effects. Against this challenging context, the government requests blended support in the cumulative amount of SDR 400 million (232 percent of quota) for a 40-month arrangement under the Extended Credit Facility and Extended Fund Facility to support our economic program from January 2022–May 2025. The support will bolster our reform agenda and help catalyze external financing.

3. We are recalibrating our policies to sustain the economic recovery and launch ambitious multi-year governance and institutional reforms. We stand ready to reverse imbalances accumulated in the last three decades. We have since developed a comprehensive package of prudent macroeconomic policies and structural reforms to create a solid foundation for long-term growth, while safeguarding debt sustainability. We commit to fortify fiscal governance and close significant developmental gaps with European peers. Our monetary and financial policies will strengthen policies and foster institutional independence, resilience, and good governance. We will improve the business environment by facilitating deregulation and competition. We have already taken significant strides to launch the fight against corruption, with future efforts to be guided by recommendations of the recent Country Governance Diagnostic assessment prepared together with the IMF. We underwent the

Casa Guvernului,
MD-2033, Chişinău,
Republica Moldova

Telefon/Phone:
+ 373 22 250 101

Fax/Fax:
+ 373 22242 696

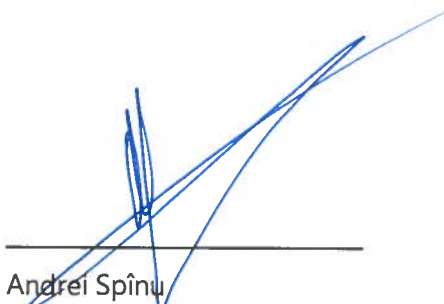
Government House,
MD-2033, Chisinau,
Republic of Moldova

update safeguards assessment covering the central bank's governance and control frameworks before the negotiations.

4. The government believes that the solid policies and measures outlined in the attached Memorandum of Economic and Financial Policies (MEFP) are appropriate to achieve the program objectives for sustaining the economic recovery and the major structural and development reforms needed to transform it. We stand ready to take additional measures, as appropriate, to achieve these objectives. We will consult with IMF staff before adopting such measures, or in advance of revisions to the policies contained in this MEFP, or before adopting new measures that would deviate from program goals, consistent with IMF policies on such consultations.

5. In line with our commitment to transparency, we authorize the IMF to publish this letter, the MEFP and its attachments, and the accompanying staff report.

Sincerely yours,

Andrei Spînu
Deputy Prime Minister,
Minister of Infrastructure and
Regional Development

Natalia Gavrița
Prime Minister

Octavian Armașu
Governor
National Bank of Moldova

Dumitru Budianschi
Minister of Finance

Sergiu Gaibu
Minister of Economy

Anexa I: Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare

I. Evoluții macroeconomice și perspective

1. Pandemia de COVID-19 a afectat grav economia Republicii Moldova. În urma realizării unor reforme ample în cadrul programului convenit cu FMI în anul 2016, Republica Moldova a reușit să restabilească cu succes stabilitatea macroeconomică și financiară și să consolideze sectorul financiar. Cu toate acestea, după o creștere economică în mediu de peste 4 la sută în anii 2016-2019, activitatea economică s-a contractat cu 7 la sută în 2020, creșterea fiind împiedicată de restricțiile temporare, disfuncționalitatea lanțurilor de aprovizionare și reducerea cererii globale, precum și de impactul secetei grave. După un început bun, ritmul vaccinării progresează lent – vaccinați pe deplin sunt doar un sfert din populație. Între timp, apariția tulpinii Delta a dus la sporirea ratei infectării.

2. Redresarea economică se consolidează.

- *Creșterea economică.* Pentru anul 2021 prognozăm o creștere economică de 7,5 la sută. Odată cu sporirea mobilității, în prima jumătate a anului 2021 cererea internă și-a revenit puternic (11 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent), în principal datorită consumului privat robust, susținut de un volum mare de remiteri, de creșterea puternică a salariilor și a creditelor de consum.
- *Inflația.* Inflația calculată în baza IPC a crescut constant pe parcursul anului 2021, această creștere fiind determinată de accelerarea creșterii inflației de bază, ceea ce reflectă restabilirea cererii interne, precum și creșterea prețurilor la resursele energetice, mărfurile de larg consum și produsele alimentare pe piețele globale. Anticipăm că presiunile inflaționiste vor persista în mare parte și în anul viitor.
- *Situația bugetară.* Executarea bugetului a fost incertă până la mijlocul anului 2021 din cauza volatilității situației politice și a incertitudinilor legate de finanțarea externă, ceea ce a dus la acordarea unui sprijin insuficient pentru populație și agenții economici. Acumularea constantă a unor venituri bugetare suplimentare, de rând cu reluarea finanțării externe, a ameliorat constrângerile bugetare și a susținut executarea cheltuielilor în a doua jumătate a anului, inclusiv a cheltuielilor destinate ocrotirii sănătății, asistenței sociale și proiectelor de investiții capitale. În luna noiembrie Parlamentul a adoptat rectificarea suplimentară a bugetului pentru 2021 în vederea creșterii alocațiilor pentru ocrotirea sănătății și ajutoarele de șomaj, introducerii subvențiilor pentru consumul de resurse energetice cu scopul atenuării impactului creșterii globale a prețurilor la gazele naturale și reducerii ratei TVA pentru sectorului hotelier și al localurilor de alimentație publică pe durata stării de urgență de sănătate publică. În afară de

aceasta, pensia minimă a fost majorată până la nivelul de subzistență. Conform prognozei, deficitul public va atinge 5 la sută din PIB în 2021, iar datoria publică va crește până la 34,4 la sută din PIB.

- *Cadrul extern.* În timp ce pandemia în curs și creșterea prețurilor au dus la înrăutățirea situației externe a Republicii Moldova, rezervele internaționale semnificative au atenuat vulnerabilitățile externe.
- *Politici monetare și financiare.* De la începutul crizei, BNM a promovat o politică monetară care să permită acomodarea la noile condiții, reducând cumulativ rata de bază cu 485 puncte de bază și reducând cerințele privind rezervele obligatorii în lei moldovenești cu 15 puncte procentuale. Începând cu luna iulie 2021, BNM a trecut la un ciclu de înăspritare a politicii monetare și a majorat rata de bază cu 285 puncte de bază, ținând cont de înrăutățirea prognozei inflației. Coridorul ratelor dobânzii a fost redus cu 1 punct procentual pentru a stimula economiile. În debutul pandemiei, BNM a permis temporar o reeșalonare a creditelor care prezentau risc de neachitare la timp a ratelor, iar CNPF a emis recomandări pentru instituțiile financiare nebankare privind reducerea ratelor efective ale dobânzilor și instituirea unor sisteme de reeșalonare a plăților pe credite.

3. Pe termen mediu se așteaptă o redresare puternică a economiei naționale, însă totodată se atestă riscuri serioase de reducere a ritmului de creștere economică. Se preconizează o redresare economică pe termen mediu, sprijinită de cererea puternică internă și externă și de reformele convenite în cadrul programului. În timp ce inflația ar putea depăși temporar limita superioară a benzii inflației țintite, se preconizează că până la sfârșitul anului 2022 inflația va reveni spre ținta stabilită de BNM. Ne așteptăm că deficitul contului curent se va reduce semnificativ, dar va rămâne ridicat, la nivelul de circa 8 la sută din PIB, din cauza creșterii planificate a cheltuielilor pentru dezvoltare. Cu toate acestea, riscurile adverse aferente perspectivei creșterii economice rămân semnificative, inclusiv riscurile de apariție a unor noi focare de infecție și noi tulpini ale virusului, riscurile unei recuperări mai lente decât era de așteptat în țările-parteneri comerciali ai Moldovei, dar și riscurile aferente creșterii prețurilor la resursele energetice sau manifestării așa-zisei „oboseli în implementarea reformelor”.

II. Cadrul de politici pentru anii 2022-2025

4. Provocările semnificative legate de dezvoltarea țării au fost exacerbate pe parcursul ultimului deceniu de capturarea instituțiilor statului și corupția adânc înrădăcinată, în special în justiție și organele de drept. Aceste probleme au condus la erodarea capacităților instituționale

și au afectat semnificativ bunăstarea cetățenilor, împiedicând convergența veniturilor cu alte state europene. Constrângerile structurale se referă la deficiențe ce țin de supremația legii și lupta cu corupția, sărăcia înrădăcinată, inegalitatea și vulnerabilitatea socio-economică, deficitul locurilor de muncă bine plătite, infrastructura slab dezvoltată și inaccesibilă, expunerea semnificativă la schimbările climatice, ineficiența sistemelor de învățământ și sănătate publică, îmbătrânirea rapidă a populației și emigrarea.

5. Programul nostru are ca scop susținerea redresării economice, lansarea unei agende ambițioase de reformare a guvernantei și cadrului instituțional și satisfacerea necesităților urgente de dezvoltare. Politicile macroeconomice prudente și reformele structurale ambițioase menite să consolideze statul de drept, să reducă corupția și să consolideze guvernanta bugetar-fiscală și financiară vor contribui la susținerea redresării economice post-pandemice, vor facilita finanțarea externă și vor crea o temelie puternică pentru o creștere durabilă și cuprinzătoare pe termen lung, asigurând în același timp sustenabilitatea datoriei publice.

A. Politicile bugetar-fiscale: susținerea redresării economice, punerea accentului pe dezvoltare, consolidarea guvernantei

6. Obiectivul nostru de politică bugetar-fiscală pe termen scurt este să atenuăm impactul pandemiei și crizei curente din sectorul energetic. Am aprobat bugetul pentru anul 2022 în conformitate cu cadrul macroeconomic convenit cu experții FMI, pentru a aduce deficitul bugetului guvernului general la nivelul de 6 la sută din PIB (**acțiune prealabilă**). În ceea ce privește domeniul **sănătății**, am alocat finanțare suplimentară pentru bugetul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și instituțiile spitalicești raionale (0,3 la sută din PIB) pentru a asigura capacități adecvate pentru a face față pandemiei. La capitolul **protecție** socială, am alocat fonduri suplimentare (0,3 la sută din PIB) pentru serviciile acordate copiilor și persoanelor cu necesități speciale, majorând totodată creditul pentru impozitul pe venit pentru aceste categorii, și am majorat pensia minimă până la nivelul de subzistență. Întru susținerea **mediului de afaceri**, am sporit finanțarea (0,4 la sută din PIB) unui program de subvenționare pentru șomaj tehnic și șomaj parțial, am aprobat alocări majorate pentru Fondul de subvenționare a agriculturii și am redus temporar cota TVA pentru întreprinderile din sectorul HORECA. Pentru a atenua **impactul creșterii prețurilor la resursele energetice** (0,6 la sută din PIB), am majorat suma ajutorului pentru perioada rece a anului acordat gospodăriilor casnice cu venituri mici și am introdus subvenții temporare pentru anumite categorii de gospodării casnice și întreprinderi. Având ca scop atingerea **obiectivelor de dezvoltare**, bazându-ne pe capacitățile de executare mai mari, am majorat alocările pentru investiții în infrastructură până la 3,7 la sută din PIB (cu 0,2 la sută din PIB mai mult decât în anul 2021).

Deficitul va fi acoperit din finanțarea acordată de partenerii noștri de dezvoltare, în special asistența macrofinanciară a UE, creditele pentru dezvoltare ale Băncii Mondiale, finanțarea acordată de FMI, dar și din surse interne.

7. Politicile bugetar-fiscale în cadrul programului vor echilibra cheltuielile pentru dezvoltare cu măsurile de asigurare a sustenabilității datoriei. Parametrii politicii bugetar-fiscale în cadrul programului vor fi ancorați prin menținerea datoriei publice totale la nivelul de sub 45 la sută din PIB, pentru a asigura o protecție suficientă împotriva riscurilor angajamentelor condiționate și șocurilor economice. În conformitate cu acest obiectiv, cadrul nostru bugetar pe termen mediu va prevedea un deficit al bugetului guvernului general de circa 3,5-4 la sută din PIB pe parcursul anilor 2024-2026. Acest nivel al deficitului bugetar va fi asigurat prin punerea accentului pe cheltuielile pentru dezvoltare — se va acorda prioritate cheltuielilor capitale pentru drumuri, diversificare energetică și aprovizionare cu apă, precum și investițiilor în sănătate și învățământ, dar și pe susținerea creșterii sectorului întreprinderilor mici și mijlocii și crearea locurilor de muncă noi — care vor fi susținute de reforme pentru mobilizarea veniturilor interne, eficientizarea cheltuielilor și consolidarea guvernancei și transparenței bugetar-fiscale.

Reforme pentru consolidarea mobilizării veniturilor

8. Politica fiscală și reformarea administrării fiscale și vamale rămân o prioritate-cheie. În consultare cu experții FMI, planificăm să:

- **Publicăm o analiză cuprinzătoare a cheltuielilor fiscale legate de TVA și impozitul pe venit (criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022)** pentru a identifica facilitățile fiscale care urmează să fie anulate treptat pentru a elimina practicile abuzive, ineficiențele sistemului fiscal și pentru a mobiliza veniturile. De asemenea, vom instituționaliza procesul de evaluare a facilităților fiscale ca parte componentă a procesului bugetar anual, începând cu anul 2022.
- **Vom continua să consolidăm administrarea fiscală.** Vom continua să perfecționăm structura organizatorică și capacitatea instituțională a Serviciului Fiscal de Stat, în conformitate cu recomandările experților FMI ce au acordat asistență tehnică și s-au referit la: (i) operaționalizarea registrului integrat al contribuabililor (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022**); (ii) consolidarea capacității Serviciului Fiscal de Stat de a investiga și transmite procurorilor cazurile de infracțiuni fiscale pentru urmărire penală, prin semnarea protocoalelor relevante, eliminarea lacunelor din legislație și organizarea cursurilor de instruire și asistență tehnică din partea FMI; (iii) lansarea schimbului automatizat de informații în cadrul Forumului mondial privind transparența și schimburile de informații în scopuri fiscale (OCDE) până la

sfârșitul lunii septembrie 2023; (iv) introducerea în Codul Fiscal a unei prevederi ce ține de cadrul general anti-evaziune, pentru a contracara practicile fiscale abuzive pe intern și la nivel internațional.

- **Vom continua eliminarea treptată a permisivității emisiilor de carbon.** Accizele pentru combustibil vor fi ajustate anual în dependență de rata creșterii PIB-ului nominal, în vederea convergenței cu nivelurile minime ale UE până în anul 2025. Pe măsură ce criza pandemică și energetică vor scădea în intensitate, vom revizui regimul de impozitare în sectorul energetic, în urma unei evaluări minuțioase a aspectelor sociale și economice.
- **Vom avansa reformele vamale în mai multe domenii importante.** Parlamentul a aprobat un nou Cod Vamal, elaborat în urma consultărilor cu UE, care are ca scop armonizarea reglementărilor și procedurilor naționale cu cele mai bune practici internaționale și o mai mare aliniere a acestuia la prevederile Directivelor UE, începând cu 1 ianuarie 2023. În conformitate cu angajamentele noastre față de UE și cu scopul consolidării capacității de a descuraja contrabanda prin politicile promovate, vom modifica cadrul legal respectiv, reducând pragul legal pentru calificarea contrabandei ca infracțiune și înăsprind amenzile administrative pentru astfel de încălcări. Vom modifica Codul Penal pentru a defini baza infracțiunii de contrabandă, în vederea includerii taxelor, impozitelor și altor plăți. De asemenea, pe parcursul implementării programului, intenționăm să ratificăm Protocolul OMS pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, cu scopul de a reduce pierderile la venituri și contrabanda.
- **Vom face uz de regimul de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru a spori disciplina fiscală.** Instrumentele existente de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, cum ar fi cele utilizate pentru identificarea beneficiarilor efectivi ai entităților și conturilor, pot fi aplicate pentru a spori transparența corporativă, facilita detectarea și urmărirea infracțiunilor fiscale și cazurile de transfer abuziv al profiturilor (inclusiv către jurisdicții offshore netransparente) și pentru a semnala situațiile în care sunt necesare controalele fiscale. În acest sens, ne propunem să îmbunătățim schimbul de informații între autorități și să sporim calitatea informației privind beneficiarii efectivi, dar și să consolidăm cooperarea între Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor și organele de drept.

Reforme pentru îmbunătățirea calității bugetului și transparenței bugetare

9. Suntem fermi în privința importanței unui proces bugetar transparent. În acest sens, vom acorda prioritate următoarelor acțiuni:

- **Instituționalizarea rapoartelor de analiză a cheltuielilor.** Considerăm că rapoartele de analiză a cheltuielilor sunt esențiale pentru identificarea posibilităților de sporire a eficienței și eficacității din punct de vedere a costurilor în sectoarele cheie. În anul 2018, am finalizat analiza cheltuielilor în sectorul învățământului, urmată de analiza cheltuielilor în agricultură, efectuată în anul 2021, și intenționăm să lansăm o analiză a cheltuielilor în sectorul sănătății în 2022. Vom implementa recomandările relevante din rapoartele de analiză a cheltuielilor deja finalizate.
- **Consolidarea cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală și a transparenței bugetare.** Vom evalua performanțele cadrului de responsabilitate bugetar-fiscală, în vigoare din 2018, cu scopul de a reduce caracterul pro-ciclic al prevederii privind deficitul bugetar, a limita aplicabilitatea clauzelor de derogare și a consolida controlul bugetar și transparența bugetară.
- **Consolidarea achizițiilor publice.** În noiembrie 2020 am modificat actele normative privind achizițiile pentru a include obligativitatea prezentării și publicării informației privind beneficiarii efectivi ca parte a pachetului de documente depus pentru participarea în concursurile de achiziții publice. Am publicat, de asemenea, un raport privind cheltuielile legate de pandemie, pentru anul 2020, inclusiv informația privind beneficiarii efectivi ai entităților care au încheiat contracte cu guvernul. În iunie 2021 am publicat, de asemenea, raportul de audit al Curții de Conturi privind utilizarea resurselor sectorului de sănătate pentru combaterea pandemiei în anul 2020. Publicăm deja informația cu privire la beneficiarii efectivi ai tuturor entităților care încheie contracte cu autoritățile publice pe pagina oficială a Agenției Achiziții Publice. Sistemul electronic de achiziții, care a fost pilotat, s-a dovedit a fi eficient în promovarea unor procese de achiziții publice transparente și furnizarea de servicii eficiente din punct de vedere al costurilor. După 1 ianuarie 2023 intenționăm să trecem pe deplin la noul sistem electronic de achiziții publice, pentru a susține procesele de achiziții publice transparente și a presta servicii eficiente din punctul de vedere al costurilor. În afară de aceasta, Guvernul intenționează să aprobe o foaie de parcurs pentru următorii patru ani, prin aprobarea Programului de dezvoltare a achizițiilor publice, având ca scop armonizarea în continuare a cadrului național de reglementare cu Acquis Communautaire, finalizarea creării cadrului normativ de reglementare, dezvoltarea capacităților specialiștilor în domeniul achizițiilor publice și promovarea achizițiilor publice centralizate .
- **Consolidarea mecanismelor de dezvăluire a informației privind riscurile bugetare și de management al riscurilor bugetare.** Am înregistrat progrese în identificarea și raportarea riscurilor bugetare și, începând cu 2018, publicăm nota privind riscurile bugetare, ca anexă la pachetul de documente bugetare. În 2020, am extins acest exercițiu, incluzând principalele parteneriate public-private, întreprinderile de stat mari și garanțiile de stat acordate în cadrul programului "Prima Casă". Vom continua să îmbunătățim notele privind riscurile bugetare, cu extinderea domeniilor acoperite, cu o mai bună monitorizare, coordonare inter-instituțională și raportare a calității angajamentelor contingente (a se vedea planurile de reformare a sectorului întreprinderilor de stat).

- **Consolidarea sistemului de gestionare a datoriei publice și a fluxurilor de numerar.** În pofida progresului înregistrat în ultima perioadă, în special în ceea ce privește calitatea datelor și coordonarea inter-departamentală, instrumentele financiare sunt limitate și concentrate pe hârtii de valoare cu termen de scadență scurt, iar piața valorilor mobiliare de stat rămâne a fi slab dezvoltată. Pentru a dezvolta piața creanțelor aferente valorilor mobiliare de stat și a facilita finanțarea internă, vom revizui cadrul normativ ce reglementează gestionarea datoriei, vom consolida capacitățile noastre operaționale și vom lua măsuri pentru a dezvolta în continuare sistemul de dealeri primari și a crea o platformă nouă pentru micii investitori.

Reforme menite să facă cheltuielile eficiente, sustenabile și favorabile creșterii economice

10. Ne propunem să îmbunătățim calitatea serviciilor publice pentru a sprijini obiectivele de creștere economică și echitate socială. Vom întreprinde următoarele măsuri:

- **Consolidarea cadrului de management al investițiilor publice, în vederea majorării ratei de executare și a calității investițiilor publice, precum și eliminării lacunelor substanțiale legate de infrastructură.** În linii mari, cadrul nostru de management al investițiilor publice este în concordanță cu bunele practici internaționale, însă aplicarea inconsecventă și nivelul redus de acoperire îi limitează în mod semnificativ eficacitatea. În baza recomandărilor Raportului privind evaluarea managementului investițiilor publice (PIMA) din anul 2019, ne propunem să consolidăm etapele de planificare, alocare și implementare din ciclul de gestionare a investițiilor publice, prin (i) publicarea unui raport detaliat cu privire la executarea proiectelor de investiții realizate de către fondurile extrabugetare pe parcursul anului bugetar precedent (**criteriu de performanță structurală, 31 martie 2022**), și actualizarea raportului în bază anuală; și (ii) modificarea legislației și actelor normative în vederea extinderii cadrului actual de management al investițiilor publice prin includerea proiectelor finanțate din bugetul de stat, din fonduri finanțate din exterior și a proiectelor finanțate din fondurile extrabugetare (**criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022**).
- **Consolidarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar.** Planificăm să efectuăm o analiză a sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar, pentru a îmbunătăți coeficientul de compresie a salariilor, a consolida procesul bugetar și a face față necesității acute de cadre. Totodată, vom lansa, până la finele anului 2021, un registru informațional cuprinzător, pe deplin funcțional, în regim de pilotare, care să ducă evidența angajaților Ministerului Finanțelor, Serviciului Fiscal de Stat, Serviciului Vamal, inspecțiilor financiare și Agenției Achiziții Publice. Vom extinde acest registru informațional cuprinzător pentru a cuprinde toți angajații guvernului

central (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022**). În baza analizei datelor obținute, vom elabora un plan de acțiuni cu termene clare care va viza consolidarea în continuare a valorilor de referință pentru stabilirea salariilor.

- **Asigurarea sustenabilității sistemului de pensii.** Sistemul nostru de pensii se confruntă cu provocări semnificative, inclusiv baza îngustă de contribuții, îmbătrânirea populației, scăderea ratelor de înlocuire și creșterea deficitului din cauza indexării duble și a inversării politicilor. Pentru a face față acestor provocări, am majorat pensia minimă cu 68 la sută, până la 2000 lei, pentru a o aduce la nivelul de subzistență calculat. Am corectat recente modificări de politici care prevedeau reducerea vârstei de pensionare de la 63 la 62 ani pentru bărbați și de la 59 la 57 ani pentru femei, fapt care ar fi condus la presiuni semnificative asupra sistemului de pensii, abrogând în Parlament actele legislative respective (**acțiune prealabilă**). În consultare cu Banca Mondială, intenționăm să modificăm formula de indexare și să extindem baza de contribuții pentru a atenua riscurile de sustenabilitate și a asigura rate de înlocuire viabile.
- **Perfecționarea programelor de asistență socială.** În pofida eforturilor de majorare a alocațiilor sociale, cheltuielile pentru programele de asistență socială rămân modeste (aproximativ 1 la sută din PIB), iar nivelul sărăciei rămâne înalt (aproximativ 15 la sută). Doar 40 la sută din plăți sunt acordate în baza evaluării indirecte a veniturilor, lăsând multe familii sărace fără sprijin și generând cheltuieli ineficiente. În consultare cu Banca Mondială, vom interveni în vederea majorării alocațiilor și îmbunătățirii țintirii beneficiarilor programelor de asistență socială, redirecționând resursele de la plățile pe bază pe categorii (inclusiv plăți ad-hoc bazate pe categorii) spre cele acordate în funcție de veniturile evaluate indirect, majorând coeficienții atribuiți celor mai vulnerabili membri ai familiilor beneficiare și asigurând funcționarea sistemului de depunere a cererilor la distanță pentru programele bazate pe venituri. Ne angajăm să actualizăm Strategia de Reducere a Sărăciei până la a doua evaluare a programului.
- **Majorarea investițiilor în programe de intervenții în situații de dezastru și de adaptare la schimbările climatice.** Sectorul agricol, care are o importanță sistemică pentru Republica Moldova, este în continuare vulnerabil în fața calamităților naturale, generând riscuri iminente pentru bunăstarea numeroșilor producători agricoli și familiilor acestora. În cooperare cu Banca Mondială, vom explora măsuri care să sporească rezistența acestui sector, inclusiv prin consolidarea capacității agricultorilor de a implementa practici agricole durabile și măsuri de adaptare la schimbările climatice, extinderea accesului la sisteme de irigare, introducerea unor soiuri de culturi rezistente la secetă și luarea măsurilor de protecție anti-grindină, precum și elaborarea unor programe inovatoare de asigurări.
- **Consolidarea eforturilor privind asigurarea egalității de gen.** Diferențele de gen în ceea ce privește piața forței de muncă sunt relativ mici, însă ponderea femeilor inactive este în creștere,

diferențele salariale rămân a fi semnificative, iar femeile sunt angajate preponderent în sectorul public, fiind remunerate modest. Vom colabora cu agențiile ONU și alte părți interesate pentru a analiza măsurile de îmbunătățire a sistemului de acordare a concediului parental și a politicilor în domeniul îngrijirii copiilor, precum și de eliminare a distorsiunilor de gen.

B. Politica monetară: Consolidarea cadrului de țintire a inflației

11. Politica monetară a BNM va continua să fie ghidată de evoluția inflației. Riscurile pe termen scurt sunt pro-inflaționiste. În ceea ce privește cererea, creșterea salariilor, volumului creditelor de consum și remiterilor va contribui în continuare la creșterea nivelului prețurilor. Pe partea de ofertă, prețurile volatile la produsele alimentare și resursele energetice complică și mai mult formularea politicilor BNM. Banca Națională este pregătită să înăsprească în continuare treptat politica monetară pentru a face față presiunilor în creștere din partea cererii și efectelor secundare generate de creșterea prețurilor pe piețele globale.

12. BNM este hotărâtă să continue consolidarea mecanismului de transmisie monetară. Piețele financiare subdezvoltate, nivelul înalt al dolarizării economiei tenebre, restricțiile contului de capital, expunerea la șocuri externe și dependența semnificativă de import afectează în continuare eficacitatea mecanismului de transmisie monetară. În acest context, BNM se angajează (i) să continue consolidarea coordonării politicilor în setul său de instrumente care afectează condițiile monetare cu rata de bază a BNM; (ii) să dezvolte cadre puternice pentru prognozarea și managementul condițiilor lichidității; (iii) să continue normalizarea rezervelor obligatorii pentru a reduce costurile de finanțare și a încuraja de-dolarizarea; și (iv) să fortifice comunicarea privind acțiunile de politică monetară pentru a sprijini ancorarea așteptărilor privind inflația.

13. Vulnerabilitatea Republicii Moldova la șocurile externe impune necesitatea unui regim flexibil al ratei de schimb care să servească drept un instrument eficient de absorbție a șocurilor. Adoptarea oficială a strategiei de intervenție valutară în anul 2020 a ajutat BNM să-și limiteze intervențiile valutare, intervenind doar pentru reducerea volatilității excesive a cursului de schimb ca urmare a condițiilor de stabilizare a pieței. În 2022, BNM intenționează să-și revizuiască criteriile de intervenție din cadrul Strategiei de intervenție valutară pentru a asigura în continuare flexibilitatea cursului de schimb, stimulând astfel evaluarea adecvată a riscurilor și facilitând dezvoltarea instrumentelor de acoperire împotriva riscurilor.

C. Politicile din sectorul financiar: Sporirea rezilienței și consolidarea guvernantei

14. Reiterăm angajamentul de a garanta independența BNM. Modificările operate la Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei în perioada anilor 2014–2016 au fortificat principalele garanții juridice, inclusiv în ceea ce privește autonomia, cadrul de guvernanță, transparența și responsabilizarea BNM. Pentru a proteja autonomia financiară a BNM, modificările legislative care ar fi condus la anularea Legii cu privire la emiterea obligațiunilor garantate de stat, aprobate în 2016, au fost contestate cu succes la Curtea Constituțională . Ne asumăm angajamentul deplin să protejăm independența BNM pentru a asigura capacitatea instituției de a-și exercita funcțiile în mod eficient și a-și atinge obiectivul fundamental de asigurare și menținere a stabilității prețurilor, promovând și menținând un sistem financiar bazat pe principiile economiei de piață, susținând totodată politicile economice ale țării. Pentru atingerea acestui obiectiv, Comitetul Executiv al BNM a fost consolidat prin suplinirea funcțiilor vacante de viceguvernatori, în corespundere cu cerințele de profesionalism, integritate și cele procedurale prevăzute în Legea cu privire la BNM (**acțiune prealabilă**).

15. De asemenea, am întreprins pași în direcția consolidării integrității și finalității deciziilor de reglementare și supraveghere adoptate de BNM. La concret, am pus în aplicare, în urma consultărilor cu experții FMI, în calitate de **acțiune prealabilă**, un pachet de amendamente legislative la Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, Legea privind activitatea băncilor, Codul de procedură administrativă și Codul de procedură penală pentru a introduce urgent următoarele corecții:

- **Cadrul de înlăturare a acționarilor.** Pentru a asigura executarea eficace a hotărârilor de supraveghere privind înlăturarea acționarilor neconformi, am modificat Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă, asigurând blocarea realizării unor măsuri intermediare în cadrul procedurilor legale care ar putea împiedica impunerea măsurilor de supraveghere aplicate față de acționarii neconformi, inclusiv cei care acționează în mod concertat (cum ar fi, printre altele, suspendarea sau grevarea în orice altă formă a drepturilor acționarilor, anularea acțiunilor și vânzarea acțiunilor).
- **Regimul de compensații monetare.** Pentru a asigura compensarea echitabilă pentru daunele cauzate acționarilor, ce au fost dovedite, am modificat Legea privind activitatea băncilor pentru a introduce un cadru privind determinarea daunelor în cazul unor pretenții justificate, daune care urmează a fi determinate în baza aprecierii valorii acțiunilor de către o companie de audit cu reputație internațională, desemnată de instanța de judecată respectivă, în cazul deciziilor privind lichidarea băncii, rezoluția băncii și înlăturarea acționarilor.

- **Garantarea autonomiei și responsabilizării BNM.** Pentru a asigura protecția juridică adecvată a funcționarilor responsabili de supravegherea prudențială, proporțional cu împuternicirile BNM în materie de politici publice, am modificat Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei pentru a (i) asigura o mai mare claritate a standardului privind răspunderea funcționarilor și angajaților BNM, așa încât ei să aibă o protecție legală mai bună în cazul proceselor de judecată și (ii) a detalia regulile aplicabile în cazul contestării în instanță a deciziilor de supraveghere prudențială, asigurând respectarea adecvată a dreptului discreționar al Băncii Naționale și raționamentelor profesionale ale BNM.

16. Ne menținem angajamentul de a consolida în continuare autonomia instituțională și guvernanta BNM, în consultare cu FMI. În acest sens, ne asumăm cu fermitate angajamentul să implementăm pe deplin recomandările privind garanțiile necesare. La concret, vom consolida prevederile pentru **(criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022):** (i) procedurile și criteriile pentru numirea, demisia și demiterea Guvernatorului și a Viceguvernatorilor și a membrilor Consiliului de supraveghere; (ii) interzicerea influenței actorilor publici și privați; și (iii) clarificarea responsabilităților manageriale ale Guvernatorului și ale Comitetului Executiv.

17. Ne păstrăm pe deplin angajamentul de a menține progresul atins în reformarea sectorul bancar. În acest scop, ne vom asigura că acțiunile întreprinse în procesul de înlăturare a acționarilor care nu corespund criteriilor de onorabilitate și profesionalism — inclusiv a celor care acționează în mod concertat — nu vor fi inversate. Suntem hotărâți să-i aducem în fața justiției pe făptașii fraudei, prin efectuarea investigațiilor, urmării penale și proceselor de judecată într-o manieră independentă și cuprinzătoare. În acest context, recunoaștem riscurile pentru stabilitatea financiară care ar putea surveni în urma desfășurării procedurilor legale față de bănci, în calitatea lor de persoane juridice. Ținând cont de acest fapt, vom consolida mecanismele de management al crizelor, ridicând discutarea problemelor stabilității financiare și riscurilor bugetare din sistemul bancar la nivelul Comitetului Național de Stabilitate Financiară, totodată analizând riscurile respective la nivelul Consiliului Suprem de Securitate. Am pregătit — și vom actualiza periodic, iar apoi vom discuta în cadrul Comitetului Național de Stabilitate Financiară — planurile cuprinzătoare de acțiuni în situații de urgență (i) pentru a ne asigura ca toate cerințele de formare a provizioanelor și cerințele de capital aplicate unei bănci pentru asigurarea respectării deciziilor judecătorești în derulare să fie conforme cu standardele internaționale de raportare financiară și regulamentele BNM; (ii) pentru a solicita prezentarea unor planuri credibile de restabilire a capitalului, cu termene clare, în cazurile în care nivelul capitalului scade sub limitele prudențiale, de rând cu alte acțiuni de supraveghere menite să corecteze situația; și (iii) pentru a pune în aplicare, dacă va fi necesar,

măsurile de rezoluție identificate de către autoritățile competente, pentru menținerea stabilității financiare, în conformitate cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor.

18. Suntem fermi în eforturile noastre de asigurare a transparenței acționariatului și beneficiarilor efectivi și de finalizare a verificării corespunderii criteriilor de onorabilitate și profesionalism a proprietarilor și persoanelor ce dețin controlul asupra unei bănci care nu are un caracter sistemic. Totuși, realizarea pașilor prevăzuți de cadrul legal privind înlăturarea acționarilor a fost suspendată. În baza cadrului consolidat pentru asigurarea finalității deciziilor de supraveghere, BNM va întreprinde toți pașii necesari, prescriși în cadrul legal privind înlăturarea acționarilor, pentru a finaliza procesul de asigurare a corespunderii acționarilor și persoanelor care controlează banca respectivă criteriilor de onorabilitate și profesionalism, asigurând în același timp o guvernare corporativă adecvată a băncii.

19. Suntem hotărâți să fortificăm supravegherea sectorului financiar, inclusiv prin consolidarea cadrului de gestionare a crizelor financiare și cadrul macro-prudențial, în conformitate cu recomandările Raportului privind analiza stabilității sectorului financiar (FSSR). În acest scop, în anul 2023 vom pregăti o revizuire tematică a Legii privind Redresarea și Rezoluția Bancară și a actelor normative respective, inclusiv pentru a consolida cerințele minime privind fondurile proprii și obligațiunile eligibile (MREL), condițiile de acces la fondul de rezoluție și participarea Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar la finanțarea măsurilor de rezoluție. În afară de aceasta, intenționăm să efectuăm o revizuire cuprinzătoare a cadrului privind lichidarea băncilor în vederea consolidării procedurilor de lichidare. BNM planifică să aloce mai mult personal în Departamentul stabilitate financiară pentru a spori monitorizarea riscurilor sistemice. De asemenea, vom elimina lacunele din cadrul macro-prudențial, inclusiv prin (i) modificarea Legii BNM pentru a asigura un mandat legal explicit pentru stabilitatea financiară până la finele lunii iunie 2022 și (ii) consolidarea setului de instrumente macro-prudențiale al BNM pentru a introduce plafoane pentru raportul dintre credite și valoarea gajului (LTV) și raportul dintre serviciul datoriei și venitul total (DSTI) pentru instituțiile financiare până la finele lunii iunie 2022. BNM intenționează, de asemenea, să actualizeze cadrul de testare la stres a macro-solvabilității. În afară de aceasta, până la finele lunii iunie 2022, vom introduce amendamente la Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei, Legea cu privire la activitatea băncilor și alte acte legislative relevante, pentru a ne asigura că BNM este în stare să-și exercite activitatea sa de supraveghere fără a fi restricționată de termene-limită inadecvate sau alte impedimente în calea activității eficiente de supraveghere a sectorului financiar, introduse prin modificarea Codului Administrativ în anul 2019.

20. Ne angajăm să consolidăm mecanismele de asigurare a stabilității financiare. Vom consolida procesul de pregătire al Fondului de garantare a depozitelor în sectorul bancar pentru

rambursarea depozitelor, inclusiv prin efectuarea de teste de răspuns la stres atât pentru Fondul de garantare a depozitelor în sectorul bancar, cât și pentru bănci. Vom consolida nivelul de pregătire a BNM pentru rezoluția bancară în vederea implementării instrumentului bancă-punte și a instrumentului de recapitalizare internă, inclusiv pregătirea planurilor operaționale, precum și vom consolida cooperarea între agenții. În conformitate cu recomandările de asistență tehnică a FMI, vom aproba actele normative secundare pentru acordarea asistenței urgente sub formă de lichidități, astfel încât să fie îmbunătățite prevederile ce țin de eligibilitatea gajului, controlul riscurilor și procedurile interne (**criteriu de performanță structurală, 30 iunie 2022**).

21. Vom fortifica cadrul de reglementare și cel de supraveghere a sectorului financiar nebancaar. Am modificat legislația relevantă (**acțiune prealabilă**) în vederea transferului către BNM a responsabilităților de reglementare și supraveghere a organizațiilor de creditare nebancaară, asociațiilor de economii și împrumut și companiilor de asigurări, începând cu 1 iulie 2023. Am numit noi membri ai Consiliului executiv al CNPF în vederea îmbunătățirii supravegherii sectorului financiar nebancaar, a gestionării transferului de responsabilități și a facilitării dezvoltării pieței de capital. Vom perfecționa coordonarea între agenții pentru a intensifica pregătirile, inclusiv printr-un plan de acțiuni cuprinzător care să prevadă măsuri de clarificare a cadrului legal, de consolidare a capacităților, de asigurare a continuității activității, de punere în aplicare a modificărilor de reglementare necesare și de gestionare a comunicării. Vom consolida Legea cu privire la organizațiile de creditare nebancaară pentru a facilita creditarea responsabilă, prin includerea unor prevederi privind acțiunile de control necesare pentru determinarea capacității de rambursare a debitorilor și nivelurilor de constituire a gajului.

22. Vom acorda prioritate reformelor în sectorul asigurărilor. Deciziile în materie de supraveghere continuă să fie contestate în instanțele de judecată, inclusiv de către companii insolvente. În acest context, rămânem dedicați intenției de a aproba următoarele legi care au fost elaborate cu sprijinul Băncii Mondiale, până în iunie 2022: (i) Legea nr. 186, menită să protejeze autonomia CNPF, pentru a asigura disciplina pe piața asigurărilor și pentru a împiedica operatorii frauduloși să activeze pe piața asigurărilor; (ii) Legea privind activitatea de asigurare și reasigurare, care stabilește noi cerințe privind conformitatea capitalului, guvernanta corporativă și gestionarea riscurilor; și (iii) Legea privind asigurarea de răspundere civilă auto. În perspectivă, vom finaliza raportul privind evaluarea cuprinzătoare de către o firmă de audit cu renume a solvabilității tuturor asigurătorilor care emit cartea verde, conform situației la 31 decembrie 2020 (**criteriu de performanță structurală, 31 martie 2022**). Vom elabora și implementa strategii de rezoluție pentru toți asigurătorii insolventi pentru a proteja activele și transfera părți sănătoase ale operațiunilor lor și bazele de clienți către companii viabile.

23. Vom elabora o Strategie națională de incluziune financiară cuprinzătoare. Va fi creat un comitet care va întruni reprezentanți ai instituțiilor relevante, care va elabora, implementa și monitoriza Strategia națională de incluziune financiară. Ne vom axa pe strategii care se concentrează pe dezvoltarea de produse financiare incluzive și vom mobiliza servicii digitale pentru a oferi servicii financiare eficiente din punct de vedere al costurilor pentru consumatori și IMM-uri. Intenționăm, de asemenea, să modificăm legislația existentă pentru a consolida protecția consumatorilor, în special în ceea ce privește clauzele contractuale care se referă la dezvăluirea informației și definesc drepturile consumatorilor. Vom consolida aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorilor prin alocarea de resurse adecvate agențiilor relevante și îmbunătățirea coordonării între aceste agenții.

24. Ne angajăm să protejăm sectorul financiar de fluxurile financiare ilicite. În acest scop, vom continua să consolidăm regimul național de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, în special prin eliminarea vulnerabilităților identificate în evaluarea MONEYVAL din 2019. Pentru a spori capacitatea instituțiilor financiare în calitate de „gardieni”, am desfășurat activități de informare a sectorului cu privire la o mai bună înțelegere a riscurilor, implementarea unei abordări bazate pe risc și aplicarea mai eficientă a măsurilor de prevenire care se concentrează pe raportarea tranzacțiilor suspecte, a persoanelor expuse politic, și pe identificarea beneficiarilor efectivi. Ne angajăm să continuăm aceste eforturi, inclusiv prin activități de supraveghere specifice. De asemenea, vom consolida capacitățile autorităților de reglementare și vom îmbunătăți coordonarea între toți actorii relevanți, inclusiv autoritățile de reglementare, organele de drept și sectorul privat. Am adoptat Strategia națională de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020–2025 și vom actualiza evaluarea națională a riscurilor; vom elabora planul de acțiune aferent și vom publica rezultatele.

D. Reformarea sectorului întreprinderilor de stat și a sectorului energetic

25. Intenționăm să lansăm reforme cuprinzătoare în sectorul întreprinderilor de stat. Sectorul întreprinderilor cu participarea statului din Moldova subminează concurența, productivitatea și investițiile private, generând în același timp riscuri bugetare semnificative. Sectorul suferă din cauza performanțelor modeste asociate cu slaba guvernare și supraveghere, activitatea necomercială, capacitățile modeste și independența redusă ale consiliilor de supraveghere. Reformele se vor concentra pe îmbunătățirea capacității de supraveghere și a gradului de acoperire, consolidarea raportării și evaluării financiare, îmbunătățirea monitorizării și gestionării costurilor și riscurilor bugetar-fiscale, asigurarea transparenței, responsabilizarea, asigurarea dezvăluirii informației și dezvoltarea mecanismelor de control necesare. Ca punct de plecare, pentru a spori capacitatea de supraveghere și monitorizarea riscurilor bugetare, Agenția Proprietății Publice va

solicita tuturor întreprinderilor de stat de nivelul administrației centrale să prezinte situațiile financiare trimestriale **(criteriu de performanță structurală, 31 martie 2022)**, care vor fi transmise în mod regulat Ministerului Finanțelor. Vom efectua o evaluare complexă a situației financiare a tuturor întreprinderilor de stat care activează la nivelul guvernului central, în vederea identificării practicilor corupte și contractelor moștenite care generează costuri bugetare. Guvernul va elabora și va adopta o strategie privind proprietățile statului care va viza toate întreprinderile de stat la nivelul guvernului central, în vederea identificării întreprinderilor aflate în proprietate publică care vor fi supuse reorganizării, privatizării sau lichidării, și planuri de consolidare a structurilor lor de guvernanță **(criteriu de performanță structurală, 30 septembrie 2022)**. În viitor, vom extinde monitorizarea bugetară și financiară a întreprinderilor de stat până la nivelul administrației locale.

26. Vom continua să îmbunătățim transparența și buna guvernare în sectorul energetic.

Republica Moldova a transpus cel de-al treilea Pachet Energetic atât în sectorul energiei electrice, cât și în cel al gazelor naturale. Suntem fermi în intenția de a asigura independența ANRE, în conformitate cu prevederile Directivelor UE relevante (Directiva 2009/72/EC și Directiva 2009/73/EC). În timp ce actuala criză energetică severă din Europa a generat turbulențe suplimentare, ne angajăm să avansăm cu o agendă ambițioasă de reforme pentru promovarea concurenței libere în sectorul energetic. Aceste reforme sunt esențiale pentru a consolida securitatea energetică a Republicii Moldova.

- Creșterea actuală bruscă a prețurilor cere o reacție rapidă și transparentă, pentru a atenua impactul imediat asupra consumatorilor și întreprinderilor. În acest scop, planificăm: (i) să reflectăm în tarif, într-o manieră transparentă, costurile majorate ale importului de gaze naturale; (ii) să acordăm susținere financiară directă de urgență din partea Bugetului de stat consumatorilor ce consumă un volum mic de energie în formă de achitare parțială a facturilor, cota-parte subvenționată a facturilor reducându-se progresiv pentru consumatorii de gaze naturale mai mari; și (iii) să asigurăm, după necesitate, securitatea energetică prin alocarea mijloacelor bugetare operatorului pieței energetice, într-o manieră transparentă. Vom continua implementarea programelor de asistență socială bine țintită, pentru a proteja categoriile cele mai vulnerabile ale populației.
- În sectorul gazelor, în urma coordonărilor cu Secretariatul Comunității Energetice, ANRE va elibera în anul 2022 certificările finale pentru companiile separate ale operatorului de transport și de sistem, *Moldovatransgaz*.
- În sectorul energiei electrice, în urma consultărilor cu Secretariatul Comunității Energetice, ANRE va elibera certificările finale pentru companiile separate ale operatorului de transport și de sistem, *Moldelectrica*, până la finele lunii august 2022. Pentru atingerea acestui obiectiv, vom completa, de asemenea, cadrul normativ și de reglementare care să asigure separarea deplină a companiilor din sectorul electroenergetic până la finele anului 2021. În afară de aceasta, vom

asigura intrarea în vigoare a Normelor privind piața angro a energiei electrice, aprobate în 2020 (inclusiv funcționalitatea mecanismului de echilibrare a schimburilor de energie electrică) până la 1 ianuarie 2022. Autoritățile competente vor adopta actele normative necesare privind schemele de obligativitate ce țin de eficiența energetică, auditurile în sistemul energetic și strategia pe termen lung de renovare a clădirilor pentru a promova eficiența energetică.

E. Consolidarea statului de drept și combaterea corupției

27. Consolidarea statului de drept și contracararea corupției în Moldova rămân priorități majore. Obiectivul nostru principal este de a implementa reforme pentru a pune bazele unui stat de drept puternic în Moldova. În acest scop, obiectivele noastre imediate includ curățarea sistemului și crearea unui cadru riguros pentru a menține independența și responsabilizarea actorilor din sectorul justiției, care sunt esențiale pentru combaterea corupției, reducerea căilor de influență politică, instaurarea unei încrederi mai mari în sistemul nostru judecătoresc și îmbunătățirea accesului la justiție și îndeplinirea acesteia. Ne vom asigura că există proceduri de rigoare, în urma cărora persoanele corupte și funcționarii publici acuzați de folosirea funcției publice pentru obținerea de beneficii personale să fie trași la răspundere pe deplin. Aceste priorități sunt cuprinse în Strategia pentru asigurarea independenței și integrității justiției care urmează să fie aprobată până la finele lunii decembrie a anului 2021. Ne angajăm să realizăm aceste reforme în conformitate cu principiile constituționale și normele și standardele recunoscute la nivel internațional. De asemenea, ne angajăm să combatem corupția la nivel înalt, să eliminăm actorii nocivi din sfera publică și să consolidăm integritatea, capacitățile și independența instituțiilor-cheie responsabile de lupta cu corupția.

28. Recunoaștem importanța și necesitatea consolidării independenței, integrității și eficienței sistemului judiciar. Vom continua modernizarea în justiție, ținând cont de recomandările experților și organizațiilor internaționale. Ne propunem să continuăm reformarea actualului sistem de recrutare, numire, evaluare, promovare și sancționare disciplinară a judecătorilor. În vederea atingerii acestui obiectiv, ne propunem să realizăm o evaluare extraordinară a sectorului justiției pe baza unui proces transparent, formulat în consultare cu organele internaționale relevante. Vom spori în continuare transparența și accesibilitatea informațiilor publice cu privire la activitatea judecătorească, inclusiv prin reducerea practicii de judecare a cauzelor cu ușile închise, anularea politicii Consiliului Superior al Magistraturii de a lua decizii în ședințe închise și obligativitatea însoțirii hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii de explicații motivate. Recentele modificări constituționale deschid calea unor reforme importante în cadrul CSM, în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția, în speță cu privire la înlăturarea membrilor din oficiu. Transformarea Curții Supreme de Justiție (CSJ) într-o curte de casație în vederea îmbunătățirii

calității practicii judiciare rămâne una dintre prioritățile noastre principale. Vom continua reformele curente de optimizare și consolidare a sistemului judecătoresc, prin eliminarea ineficiențelor, îmbunătățirea managementului instanțelor de judecată și consolidarea sistemelor de soluționare a litigiilor.

29. Ne angajăm să îmbunătățim capacitățile și integritatea sistemului de urmărire penală.

Pentru a îmbunătăți eficiența și responsabilizarea procuraturii, am adoptat recent amendamente referitoare la evaluarea extraordinară a Procurorului General. Pentru a ne asigura că aceste evaluări sunt efectuate în conformitate cu principiile fixate în Constituție, vom elabora criterii și proceduri specifice, prevăzând garanțiile necesare, în consultare cu partenerii internaționali. Sunt necesare reforme pentru îmbunătățirea sistemului existent de evaluare și sancționare a procurorilor, inclusiv prin eficientizarea procedurilor disciplinare și scoaterea inspecției procurorilor din subordinea Procurorului General. Principalul nostru obiectiv este să consolidăm independența, responsabilitatea și capacitățile Consiliului Superior al Procurorilor în calitate de organ de autoadministrare al procurorilor.

30. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a combate corupția adânc înrădăcinată prin fortificarea cadrului legal anticorupție.

În luna septembrie a anului 2020, am modificat Codul Penal în așa fel, încât principalele infracțiuni de corupție să fie clasificate drept infracțiuni grave **(acțiune prealabilă)**. Ca urmare a acestor modificări, în cazul acestui tip de infracțiuni va fi posibil de prelungit termenele de prescripție și de aplicat măsuri de protecție a martorilor și altor participanți la procedurile penale. Pentru a asigura aplicarea sancțiunilor în cazurile de corupție într-o manieră proporțională, eficace și descurajantă, în conformitate cu normele și reglementările internaționale și în urma consultărilor cu experții FMI, vom modifica Codul Penal și Codul de Procedură Penală în vederea stabilirii unor criterii și proceduri clare ce țin de aplicarea acordurilor de recunoaștere a vinovăției și a altor dispoziții ce prevăd reducerea sau atenuarea sentințelor și vom elimina dispozițiile care permit reducerea termenului de detenție în cazurile de corupție sub nivelul minim prevăzut de legislație **(criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022)**.

31. Vom promova măsuri pentru consolidarea integrității, capacităților și independenței celor mai importante instituții din domeniul prevenirii și combaterii corupției, având drept scop depistarea, anchetarea și urmărirea penală eficientă a cazurilor de corupție la nivel înalt.

În consultare cu experții FMI și luând în considerare opiniile Comisiei de la Veneția, vom îmbunătăți procesul de selectare a procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție prin modificarea legislației relevante **(criteriu de performanță structurală, 31 martie 2022)** pentru: (i) a le permite profesioniștilor din domeniul juridic care nu dispun de experiență în urmărirea penală să aplice la funcția de procuror-șef al Procuraturii Anticorupție; și (ii) a înființa o comisie compusă din membri cu

reputație ireproșabilă și calități profesionale și morale înalte care va verifica candidații la șefia Procuraturii Anticorupție într-o manieră echilibrată, transparentă și corectă, având la bază criteriile obiective prevăzute de legislație. Cel puțin jumătate dintre membrii comisiei vor fi experți consacrați, care au dat dovadă de respect pentru standardele etice și au experiență în activitatea de urmărire penală a cazurilor de corupție, inclusiv experiență relevantă în alte țări. Comisia va cuprinde, de asemenea, reprezentanți ai societății civile, cu experiență adecvată sau cu experiență de advocacy în cazuri de corupție. De asemenea, vom modifica legislația relevantă pentru a îngusta mandatele PA și CNA în lupta cu corupția la nivel înalt cu investigarea sau acuzarea (i) oficialilor publici de rang înalt și (ii) actelor de corupție „în proporții deosebit de mari” sau care „se soldează cu consecințe serioase”, așa cum e definit de Codul penal al Republicii Moldova (**criteriu de performanță structurală, 31 decembrie 2022**). Totodată, vom intensifica măsurile de verificare a averilor funcționarilor de rang înalt, inclusiv bunurile deținute de aceștia în străinătate, utilizând prevederile cadrului legal privind declararea bunurilor și îmbogățirea ilicită.

32. Rămânem fermi în angajamentul nostru de a realiza progrese în ceea ce privește recuperarea activelor sustrate în urma fraudei bancare din 2014 prin aplicarea măsurilor și acțiunilor de urmărire penală, cu utilizarea diverselor canale și cooperarea cu omologii străini, inclusiv prin crearea unor echipe de investigație comune. Vom consolida coordonarea între toate părțile interesate din țară, sub conducerea Consiliului Suprem de Securitate.

F. Statistica economică

33. Rămânem dedicați obiectivului de îmbunătățire a calității statisticii economice.

Eforturile noastre continuă să fie orientate către perfecționarea proceselor de producere și diseminare a datelor statistice economice care rămân vitale pentru promovarea eficientă a politicii macroeconomice și în procesul de luare a deciziilor. Cu toate acestea, capacitatea operațională a Biroului Național de Statistică este afectată, printre altele, de (i) resursele umane și financiare limitate; (ii) sistemul informațional inadecvat; (iii) lacunele cadrului legislativ privind accesul la datele cu caracter personal din surse de date administrative și private în scopuri statistice; (iv) coordonarea necorespunzătoare între instituții în cadrul Sistemului Statistic Național. În acest scop, vom elabora un nou document de planificare strategică multianual pentru dezvoltarea în continuare a sistemului statistic național, care să cuprindă îmbunătățiri în procesul de producere și diseminare a statisticii oficiale, pentru a îmbunătăți calitatea și accesibilitatea datelor statistice. Vom elabora cadrul juridic pentru producerea datelor statistice în conformitate cu standardele UE relevante, în special pentru a permite accesul la datele cu caracter personal din surse administrative și private în scopuri statistice. Planificăm să consolidăm coordonarea în cadrul sistemului statistic național și să alocăm resurse adecvate pentru a îmbunătăți colectarea și prelucrarea datelor.

G. Monitorizarea programului

34. Programul va fi monitorizat pe baza evaluărilor semi-anuale, acțiunilor prealabile, criteriilor de performanță cantitative, țintelor indicative, criteriilor de performanță structurale, precum și mecanismului de consultare cu privire la rata inflației . Criteriile de performanță cantitative, clauza de consultare privind inflația și țintele indicative sunt expuse în Tabelul nr. 1, după cum este specificat în Memorandumul Tehnic de Înțelegere, anexat la Scrisoarea de Intenție din 30 noiembrie 2021. Acțiunile prealabile, de rând cu criteriile de performanță structurală, sunt expuse în Tabelul 2.

Table 1. Moldova: Quantitative Performance Targets, March 2022 – December 2022

(Cumulative from the beginning of calendar year; millions of Moldovan lei unless otherwise indicated)

	2020		2021		2022		
	December Actual	June Actual	December Proj.	March ^{1/} Prog. Target	June Prog. Target	September ^{1/} Prog. Target	December Prog. Target
1. Quantitative performance criteria ^{1/}							
Ceiling on the cash deficit of the general government	10,620	3,447	12,076	1,705	5,876	8,499	15,326
Floor on net international reserves of the NBM (stock, millions of U.S. dollars) ^{2/}	3,407	3,411	3,640	3,447	3,269	3,417	3,540
2. Continuous performance criteria							
Ceiling on accumulation of external payment arrears (millions of U.S. dollars)			0	0	0	0	0
3. Indicative targets							
Ceiling on the general government wage bill	17,214	9,702	18,720	4,900	10,739	15,356	20,720
Floor on targeted social spending undertaken by the general government ^{3/}	1,164	641	1,316	835	877	1,146	1,499
o/w on heating allowance	479	439	555	525	652	700	820
o/w on Ajutor Social	628	187	702	268	136	324	511
o/w on support for unemployment	57	14	60	42	89	122	168
Floor on developmental spending undertaken by the general government ^{4/}	27,904	28,542	34,056	5,976	13,697	20,390	28,958
4. Inflation Consultation Bands (in percent)							
Outer Band (upper limit)				7.0	7.0	7.0	7.0
Inner Band (upper limit)				6.5	6.5	6.5	6.5
Center point	0.9	3.2	4.9	5.0	5.0	5.0	5.0
Inner Band (lower limit)				3.5	3.5	3.5	3.5
Outer Band (lower limit)				3.0	3.0	3.0	3.0

^{1/} Indicative targets for March and September.

^{2/} The NIR target is set as specified in the TMU.

^{3/} Includes heating allowance, payments under Ajutor Social and unemployment insurance programs, and pension spending.

^{4/} Includes health, educational, and infrastructure spending.

Table 2. Moldova: Prior Actions and Structural Benchmarks Under the ECF/EFF

	Measure	Rationale	Timeframe	Status
Prior Actions				
1	Parliament to adopt amendments to the 2022 budget in line with the macro-framework agreed with IMF staff, to bring the 2022 general government deficit to 6.0 percent of GDP, update spending priorities, and reflect the agreed financing strategy (MEFP ¶6).	Support macroeconomic recovery and mitigate impact of the pandemic		Met
2	Amend the NBM Law, the Law on Banks' Activity, and procedural codes to strengthen: (i) the bank shareholder removal framework; (ii) monetary compensation regime; and (iii) safeguards to the NBM's autonomy and accountability (MEFP ¶15).	Strengthen the integrity and finality of NBM's regulatory and supervisory decisions		Met
3	The NBM to fill the vacant deputy governor positions in its Executive Board in line with professional, integrity, and procedural requirements of the NBM Law (MEFP ¶14).	Ensure the normal functioning, and decision-making capacity of the NBM Executive Board		Met
4	Amend relevant legislation to transfer regulatory and supervisory responsibilities for oversight of non-bank credit organizations, savings and lending associations, and insurance companies to the NBM effective July 1, 2023 (MEFP ¶21).	Strengthen regulatory and supervisory frameworks		Met
5	Amend the Criminal Code to ensure that the main corruption offences and all instances of money laundering are classified as serious offences (MEFP ¶30).	Strengthen enforcement of the anti-corruption legal framework		Met
6	Repeat the law reducing the retirement age for men and women from 63 to 62 years and from 59 to 57 years, respectively (MEFP ¶10).	To address policy reversal and strengthen sustainability of the pension system		Met
Structural Benchmarks				
Anti-Corruption and Rule of Law				
1	Amend relevant legislation, in consultation with Fund staff, and taking into account opinions of the Venice Commission, to: (i) allow legal professionals without prosecutorial experience to apply for the position of head of the APO; and (ii) establish a commission comprised of members with impeccable reputation and high professional and moral qualities to vet candidates for the APO head in a balanced, transparent, and fair manner using objective criteria stipulated by law (MEFP ¶31).	Strengthen anti-corruption institutions	end-March 2022	
2	Amend relevant legislation to narrow the mandates of the APO and NAC to high-level corruption involving investigation or prosecution of (i) public officials of high office and (ii) corruption "in large proportions" or "resulting in serious consequences", as defined by the Moldova Criminal Code (MEFP ¶31).	Promote the integrity, capacity and independence of key anti-corruption institutions to effectively detect, investigate, and prosecute high-level corruption.	end-December 2022	
3	Amend the Criminal and Criminal Procedure Codes to add clear criteria and procedures for the application of plea bargaining and other sentence reduction or mitigation provisions and to prohibit the reduction of a term of imprisonment in corruption cases below the statutory minimum (MEFP ¶30).	Strengthen enforcement of the anti-corruption legal framework	end-December 2022	
Fiscal Governance				
4	Publish a comprehensive tax expenditure analysis of VAT and income taxes to identify tax relief provisions to be phased out (MEFP ¶8).	Support fiscal consolidation and eliminate inefficiencies and inequities of the tax system	end-June 2022	
5	Publish a report on the execution of investment projects undertaken by extrabudgetary funds in the previous fiscal year (MEFP ¶10).	Strengthen the public investment management framework	end-March 2022	
6	Operationalize the integrated taxpayer register (MEFP ¶8).	Strengthen tax administration	end-June 2022	
7	Expand the coverage of a comprehensive IT-based staff registry to all central government employees (MEFP ¶10).	Strengthen the unitary pay system in the budgetary sector	end-June 2022	
8	Amend legislation and regulations to expand the coverage of the existing PIM framework to include projects implemented by the state budget, externally funded projects, and extrabudgetary funds (MEFP ¶10).	Strengthen the public investment management framework	end-September 2022	
Financial Sector Oversight				
9	Finalize the comprehensive solvency assessment report by a reputable auditing firm for all insurers issuing green cards based on end-December 2020 data. (MEFP ¶22).	Rehabilitate the insurance sector	end-March 2022	
10	Strengthen provisions for the institutional autonomy of the NBM; (i) the procedures and criteria for the appointment, resignation and dismissal of the Governor and Deputy Governors and members of the Supervisory Board; (ii) prohibiting influence from public and private parties; and (iii) clarifying managerial responsibilities for the governor and the executive board. (MEFP ¶16).	Strengthen the institutional autonomy and governance of the NBM	end-June 2022	
11	NBM to approve secondary ELA regulations to enhance rules for collateral eligibility, risk controls, and internal procedures (MEFP ¶20).	Strengthen financial safety net	end-June 2022	
SOE and Regulatory Framework Reforms				
12	The Public Property Agency to require all SOEs at the central government level to submit quarterly financial statements (MEFP ¶25).	Enhance oversight capacity over the SOE sector and strengthen fiscal risk monitoring	end-March 2022	
13	The government will develop and adopt a state-ownership strategy—for all SOEs operating at the central government level—to identify public enterprises to undergo reorganization, privatization, or liquidation, as well as plans to strengthen their governance (MEFP ¶25).	Improve SOE governance and reduce fiscal risks	end-September 2022	

Anexa II. MEMORANDUMUL TEHNIC DE ÎNȚELEGERE

1. Prezentul Memorandum tehnic de înțelegere (TMU) definește variabilele cu ținte cantitative (acțiunile prealabile, criteriile de performanță și țintele indicative) stabilite de Memorandumul cu privire la politicile economice și financiare (MEFP) și descrie metodele care urmează a fi utilizate pentru evaluarea performanței programului în raport cu țintele date.

A. Țintele cantitative ale programului

2. Programul va fi evaluat în baza criteriilor de performanță și țăintelor indicative. Criteriile de performanță stabilite se referă la:

- nivelul minim al stocului rezervelor internaționale nete (RIN) ale BNM;
- plafonul privind deficitul bugetului guvernului general;
- plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe de către guvernul general (continuu);

Țintele indicative stabilite se referă la:

- plafonul privind fondul de salarizare al guvernului general;
- nivelul minim privind cheltuielile pentru asistența socială bine ținută asumate de guvernul general;
- nivelul minim privind cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general.

Suplimentar, Programul va include un mecanism de consultare cu privire la rata inflației pe 12 luni.

B. Parametrii inițiali ai programului

3. În scopul monitorizării programului toate activele valutare vor fi exprimate în dolari SUA, la cursul de schimb stabilit de program. Cursul de schimb stabilit de program pentru leul moldovenesc (MDL) în raport cu dolarul SUA este fixat la 17,6627 lei pentru un dolar SUA (rata de schimb oficială fixată pentru 30 septembrie 2021). Activele deținute în aur vor fi evaluate la 1801,50 dolari SUA pentru o uncie monetară, acesta este prețul mediu în perioada ianuarie-septembrie 2021 obținut de pe site-ul web al FMI cu privire la prețurile materiilor prime¹. Activele și obligațiunile exprimate în DST și în valute străine, altele decât dolarul SUA, vor fi convertite în dolari SUA la cursurile de schimb respective din 30 septembrie 2021, după cum este fixat în tabelul de mai jos.

¹ <https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices>

Cursul de schimb de program	
Euro pentru un dolar SUA	1.1579
Franci elvețieni pentru un dolar SUA	0.9365
Lire sterline pentru un dolar SUA	1.3435
Yene japoneze pentru un dolar SUA	111.9100
Dolari australieni pentru un dolar SUA	0.7206
Dolari canadieni pentru un dolar SUA	1.2741
Renminbi chinezești pentru un dolar SUA	6.4634
Ruble rusești pentru un dolar SUA	72.6642
SDR pentru un dolar SUA	0.7098
Sursa: https://www.imf.org/external/np/fin/data/param_rms_mth.aspx	

C. Definiții instituționale

4. Definiția **bugetului guvernului general** include bugetele de nivel central și local. **Bugetul guvernului central** include bugetul de stat (inclusiv proiectele finanțate din surse externe), bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală. La **autoritățile locale** se referă bugetele locale (inclusiv proiectele finanțate din surse externe). Nu se permite crearea de fonduri speciale sau extrabugetare noi pe durata programului. Vor fi excluse din această definiție orice entități de stat care au un statut juridic separat.

D. Definițiile din program

5. **Rezervele internaționale nete ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM)** sunt definite ca diferența dintre rezervele brute în valute convertibile și obligațiunile ce reprezintă rezervele autorităților în valută convertibilă².

- În scopul monitorizării acestui program **rezervele brute ale BNM** sunt activele externe imediat accesibile, controlate de BNM, pentru a satisface nevoile balanței de plăți și a efectua intervenții pe piețele valutare. Ele includ aurul monetar, disponibilitățile de DST (Drepturi speciale de tragere), mijloacele rezervate la FMI și disponibilitățile de valută convertibilă care pot fi liber utilizate pentru intervenții pe piața valutară sau în hârtii de valoare emise de state, instituții financiare internaționale, precum și cele emise de agenții

² Pentru aceste scopuri, valutele convertibile includ euro, renminbi chinezesc, yena japoneză, lira strelină, dolarul SUA, francul elvețian și dolarii australieni și canadieni.

cu un rating de creditare minim AA- la aceste hârtii de valoare și depozitele în contrapărți cu un rating minim de A-³. Din activele de rezervă se exclud subscrierile de capital la instituțiile financiare străine, activele nefinanciare pe termen lung, mijloacele debursate instituțiile internaționale și guvernele altor state, destinate re-creditării și implementării proiectelor, activele în valute neconvertibile, cererile de plăți ale BNM față de băncile sau instituțiile nebanca rezidente, precum și activele străine depuse drept gaj sau altfel grevate, inclusiv cererile de plăți în valută străină rezultate din tranzacțiile cu active derivative (contracte de tip futures, forward, swap sau opțiuni).

- **Obligațiunile de rezervă ale BNM** includ, prin definiție, utilizarea creditului FMI de către BNM, pasivele în valute convertibile ale BNM față de nerezidenți cu scadența inițială de până la un an și un an, precum și pasivele în valute convertibile ale BNM față de rezidenți, excluzând guvernul general și rezervele valutare obligatorii ale băncilor comerciale la BNM. Obligațiunile care apar din utilizarea creditului FMI de către BNM nu includ obligațiunile ce apar din utilizarea alocației de DST.

6. În scopul monitorizării programului stocul activelor de rezervă și pasivelor de rezervă ale BNM va fi evaluat la cursul de schimb stabilit de program, conform descrierii din alineatul 3, mai sus. Sursa de date pentru rezervele brute și obligațiunile este Sinteza Monetară în lei moldovenești publicată de BNM, la care se aplică ajustările în contextul programului. În baza acestei prevederi și în conformitate cu definiția de mai sus, stocul RIN ale BNM la 30 septembrie 2021 a constituit 3708,75 milioane dolari SUA.

7. În contextul calculării deficitului de casă al bugetului guvernului general **creditarea netă de către sistemul bancar** (BNM și băncile comerciale) a guvernului general include: datoria guvernului general față de sectorul bancar (cu excluderea creanțelor aferente dobânzilor acumulate, plăților fiscale și a contribuțiilor sociale ale băncilor comerciale, precum și a recreditării efectuate de băncile comerciale din contul finanțării externe), plus overdraft-urile, creditele directe și disponibilitățile de valori mobiliare de stat, minus depozitele guvernului general (cu excluderea dobânzii calculate la depozitele guvernului și cu includerea conturilor proiectelor finanțate din surse externe)⁴. Din definiție, de asemenea, vor fi excluse hârtiile de valoare emise în baza Legii Nr. 235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de

³ Ratingul de creditare se va determina prin aplicarea mediei rating-urilor agențiilor de rating internaționale (Fitch, Moody's și Standard and Poor's).

⁴ La calculul creditării nete de către sistemul bancar a guvernului general, vor fi excluse următoarele conturi: 1711, 1712, 1713, 1731, 1732, 1733, 1735, 1761, 1762, 1763, 1801, 1802, 1805, 1807, 2264, 2709, 2711, 2717, 2721, 2727, 2732, 2733, 2796, 2801, 2802, 2811, 2820, și grupul de conturi 2100.

stat nr. 807 din 17 noiembrie 2014 și nr. 101 din 1 aprilie 2015.

8. Monitorizarea acestui indicator se va baza pe Sinteza monetară a BNM și pe datele Trezoreriei. Ministerul Finanțelor va pune la dispoziție datele cu privire la proiectele finanțate din surse externe și soldurile tuturor altor conturi de ajustare. În baza acestor date, în conformitate cu definiția de mai sus, stocul creditării nete de către sistemul bancar va fi calculat sub linia deficitului și la 30 septembrie 2021 a alcătuit 8479,3 milioane lei.

9. **Plafonul privind deficitul de casă al bugetului guvernului general** este definit ca sumă a următoarelor componente: creditarea netă de către sistemul bancar a guvernului general (conform definiției din paragraful 7), plus volumul net al valorilor mobiliare plasate de guvernul general în afara sistemului bancar, plus alte credite nete acordate guvernului general de sectorul nebanca al țării, plus mijloacele obținute de guvernul general din contul debursărilor datoriei externe pentru susținerea directă a bugetului și pentru finanțarea proiectelor, minus amortizarea achitată, precum și veniturile din privatizare obținute în rezultatul vânzării activelor guvernului general. Deficitul net este o cifră cumulativă de la începutul anului calendaristic și va fi monitorizată din punct de vedere al finanțării la cursul de schimb curent stabilit de BNM pentru ziua efectuării tranzacției.

10. **Valorile mobiliare de stat sub formă de instrument financiar cu cupon** care se vând la valoarea lor nominală vor fi tratate în conturile bugetare ca poziții ce țin de finanțare, prin înregistrarea sumelor obținute de facto de la cumpărători. La data răscumpărării, valoarea de vânzare (nominală) va fi înregistrată ca amortizare, iar plata cupoanelor va fi înregistrată ca achitare a dobânzilor la datoria internă.

11. Noțiunea de **datorie**, în scopurile Memorandumului Tehnic de Înțelegere, este definită în punctul 8 al Ghidului privind Condiționalitatea aferentă datoriei publice în cadrul acordurilor Fondului (anexă la decizia Consiliului directorilor FMI nr. 15688-(14/107) și include angajamentele contractate sau garantate și cele negarantate pentru care nu a fost primită valoarea. Pentru scopurile Programului, noțiunea de "datorie" înseamnă o obligațiune curentă necondiționată, creată în baza unor prevederi contractuale, prin furnizarea de valoare în formă de active (inclusiv valutare) sau servicii, care îl obligă pe debitor să efectueze una sau mai multe plăți în formă de active (inclusiv valutare) sau să presteze servicii, la un moment anumit din viitor, plățile respective vor acoperi suma principală și/sau obligațiunile create în virtutea contractului. Datoria poate avea forme diverse, principalele fiind următoarele:

- i. Împrumuturi, adică avansuri de bani către debitor acordate în baza unei înțelegeri care prevede că debitorul va rambursa mijloacele în viitor (inclusiv depozite, obligațiuni, obligații, împrumuturi comerciale și credite acordate cumpărătorilor) și schimburi temporare de active care sunt echivalente cu

împrumuturi complet garantate, ceea ce înseamnă că debitorul este obligat să ramburseze mijloacele împrumutate și, de obicei, să plătească dobânzi, răscumpărând garanțiile de la cumpărător în viitor (cum ar fi acordurile de răscumpărare și acordurile swap oficiale);

- ii. Credite acordate de furnizori, adică contracte prin care furnizorul îi permite debitorului să amâne plățile până la un moment anume după data livrării mărfurilor sau prestării serviciilor; și
- iii. Acorduri de închiriere, adică acorduri în baza cărora arendașul poate utiliza o proprietate pentru o durată de obicei mai mică decât cea a vieții bunului în cauză, dar fără transferul drepturilor de proprietate, în timp ce locatorul păstrează dreptul de proprietate asupra bunului respectiv. În sensul prezentului document, datoria este valoarea actuală (la începutul contractului de închiriere) a tuturor plăților legate de chirie preconizate pentru perioada contractului, cu excepția plăților necesare pentru folosirea, repararea și întreținerea proprietății.

12. În contextul programului **garantarea** unei datorii apare din orice angajament legal explicit al guvernului general sau al BNM, sau a oricărei alte instituții ce acționează din numele guvernului general de a deservi o astfel de datorie în cazul neachitării din partea beneficiarului (cu referință atât la plățile în numerar, cât și la cele în natură), sau din orice obligațiune legală sau contractuală implicită de finanțare parțială sau integrală a unui deficit de mijloace a părții ce a luat împrumutul. Ca rezultat, recreditarea din partea creditorilor externi a întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte este tratată ca garanție publică (și care, prin urmare, în contextul programului se va monitoriza explicit ca indicator ce se află mai sus de linia deficitului). Pe de altă parte, recreditarea sectorului privat din contul creditorilor externi prin intermediul băncilor comerciale – creditele fiind asigurate cu gaj, băncile comerciale asumându-și în mod explicit riscurile de creditare legate de debitorii finali – este tratată ca datorie contingentă.

13. În contextul programului **arieratele la plata datoriei externe** vor include toate angajamentele de deservire a datoriei ce au expirat (se au în vedere plățile de rambursare a sumei principale a împrumutului sau de achitare a dobânzii, luându-se în considerare perioadele de grație din contract) care apar în legătura cu orice datorie contractată, garantată sau asumată de guvernul central sau de BNM, sau de orice altă instituție care acționează din numele guvernului central. **Plafonul privind acumularea arieratelor la plățile externe** va fi aplicat permanent, pe întreaga durată a programului. Plafonul nu se va aplica față de arieratele la plata datoriei externe care vor rezulta din renegocierea datoriei externe cu creditorii externi, inclusiv cu creditorii Clubului de la Paris; și, în mod specific, față de arieratele la plățile externe în cazul în care creditorul este de acord cu stoparea plăților pe parcursul negocierilor.

14. **Cheltuielile de personal ale guvernului general** se definesc ca suma cheltuielilor bugetare salariale ale angajaților din sectorul public, conform clasificării bugetare economice,

inclusiv, contribuțiile angajatorilor la fondul de pensii și alte contribuții de asigurări sociale de stat, sau alte genuri de remunerare (premii etc.). Cheltuielile de personal ale guvernului general se definesc în același mod ca și cheltuielile curente raportate la categoria „Salarii” în bugetul guvernului general, potrivit clasificării pe programe a bugetului anual, cu excepția salariilor angajaților întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte și angajaților instituțiilor medicale achitate din Fondul de Asigurări Obligatorii de Asistență Medicală (FAOAM).⁵

15. **Cheltuielile pentru asistența socială bine ținută ale bugetului guvernului general** se definesc ca suma ajutoarelor de șomaj (9012/00322, 9012/0052, 9008/00519 și 9019/0052), ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială, 9015/00320) și ajutorul pentru perioada rece a anului (9015/00322) achitate din contul bugetului guvernului central.

16. **Cheltuielile de dezvoltare asumate de guvernul general** sunt definite ca suma pachetului de cheltuieli capitale prevăzute în bugetul anual (inclusiv proiectele finanțate din surse străine) și cheltuielile curente în domeniile sănătății și educație (COFOG funcțiile 07 și 09).

E. Mecanismul de consultare cu privire la inflație

17. Politica monetară va trebui să respecte țintele trimestriale privind inflația, conform datelor cu privire la indicele prețurilor de consum (IPC) publicate de Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, stabilite în limitele benzilor de toleranță. Banda îngustă este stabilită în intervalul de +/- 1,5 puncte procentuale de la punctul central. Iar banda mai largă este stabilită în intervalul de +/- 2 puncte procentuale de la punctul central. În cazul devierilor de la benzile de toleranță se vor impune consultări cu experții FMI sau cu Consiliul de Directorii Executivi al FMI, care se vor axa pe: (i) evaluarea amplă a politicii monetare promovate și a respectării condițiilor programului susținut de FMI și (ii) cauzele devierilor de la parametrii programați, ținând cont de factorii compensatori și acțiunile de remediere propuse, după necesitate.

18. În cazurile când rata anuală (calculată pe 12 luni) a inflației va depăși limitele benzii înguste stabilite pentru finele fiecărui trimestru, după cum este arătat în tabelul de mai jos, BNM va iniția consultări cu colaboratorii FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind acțiunile de politici necesare. În cazurile când rata anuală efectivă a inflației va depăși limitele benzii largi stabilite pentru finele fiecărui trimestru (tabelul de mai jos), autoritățile se vor consulta cu Consiliul de Directori Executivi al FMI referitor la cauzele devierii și sugestiile privind

⁵ La calculul cheltuielilor totale de personal ale guvernului general, vor fi utilizate următoarele conturi ale guvernului central, local, și ale fondurilor speciale din sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor: categoria 210000 Cheltuieli de Personal.

acțiunile de politici necesare, înainte de fi solicitate finanțări suplimentare în contextul mecanismului ECF/EFF.

Benzile consultative privind inflația

	2019		
	martie	septembrie	decembrie
Banda largă (plafon)	7,0	7,0	7,0
Banda îngustă (plafon)	6,5	6,5	6,5
Punctul de centru	5,0	5,0	5,0
Banda îngustă (prag)	3,5	3,5	3,5
Banda largă (prag)	3,0	3,0	3,0

F. Ajustori

19. **Ajustorii** stabiliți în acest Memorandum se vor aplica pentru a evalua respectarea țintelor cantitative din program începând cu sfârșitul lunii decembrie 2021.
20. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi majorat cu suma mijloacelor în numerar utilizate pentru menținerea stabilității sectorului financiar-bancar sau va fi majorat cu valoarea nominală a valorilor mobiliare de stat emise pentru același scop.
21. **Plafonul deficitului de casă** al bugetului guvernului general va fi ajustat în sus – adică ținta privind deficitul bugetar va fi majorată – cu decalajul dintre volumul total efectiv debursat și cel programat al suportului bugetar de la donatorii externi, inclusiv asistența macrofinanciară (granturi) de la Comisia Europeană.
22. Nivelul minim al **RIN ale BNM** va fi redus, reieșind din insuficiența granturilor și împrumuturilor oficiale externe, până la suma echivalentă cu 66,7 milioane dolari SUA și, respectiv, 262,8 milioane dolari SUA, în 2022, calculată la ratele de schimb de program.

Programmed External Financing Flows (Cumulative from the beginning of the calendar year)

	2021	2022			
	December	March ^{1/}	June	September ^{1/}	December
	Proj.	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target	Prog. Target
Programmed external financing flows to adjust the floor on the NIR target (US\$ million)	384	43	89	134	329
Programmed external financing flows to adjust the ceiling on the cash deficit (MDL million)	6,865	807	1,663	2,506	6,194

^{1/}Indicative targets for March and September.

G. Cerințele de raportare

23. **Datele macroeconomice** necesare pentru evaluarea respectării criteriilor de performanță, țintelor indicative și indicatorilor de bază vor fi oferite experților FMI, incluzând datele specificate în prezentul memorandum, cele din Tabelul 1, și altele, după caz. Autoritățile vor prezenta cu promptitudine experților FMI orice modificări de date.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI

Datele	Periodicitatea
Parametrii bugetari (date prezentate de Ministerul Finanțelor)	
Operațiunile bugetului guvernului general: veniturile, cheltuielile și finanțarea (clasificarea funcțională și economică)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Fondul de retribuire a muncii al guvernului general, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, bugetul de asigurări sociale de stat (BASS), fondul de asigurări obligatorii de asistență medicală (FAOAM)) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea detaliată a salariilor de la toate întreprinderile de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie.	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Numărul de poziții (posturi) și numărul de angajați (unități) în sectorul bugetar, pe fiecare nivel de buget (bugetul de stat, BASS, FAOAM) și categorie funcțională	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Cheltuielile pentru asistență socială, inclusiv: pensiile, ajutoarele de șomaj, ajutorul social (acordat în cadrul programului de asistență socială), ajutorul pentru perioada rece a anului, precum și cheltuielile de sănătate finanțate de FAOAM	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria internă publică și cea garantată de stat, pe tipuri de instrumente și creditori <ul style="list-style-type: none"> - Datoria internă a guvernului central - Datoria internă a guvernului local 	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Stocul datoriilor tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Arieratele interne, pe tipuri creditori	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Arieratele tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului, pe fiecare companie (date furnizate de APP)	Anual (2019, 2020 și 2021), și trimestrial începând cu trimestrul 1, 2022
Recreditarea întreprinderilor de stat și a celor în care statul are parte pe tipuri de proiecte de recreditare și pe creditori externi (inclusiv debursări și plăți)	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Divizarea împrumuturilor luate de întreprinderile de stat și societățile pe acțiuni cu participarea statului pe împrumuturi pe proiecte externe care sunt recreditate (transferate) direct de la buget (guvernul central) către autoritățile locale/ministerele de resort și alte împrumuturi de la băncile comerciale.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate experților FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Parametrii monetari (date prezentate de BNM)	
Sinteza monetară a BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
Sinteza monetară a sistemului bancar	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Cererile nete de plăți față de guvernul general (ale BNM și ale băncilor comerciale)	Săptămânal, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei săptămâni
Indicatorii financiari ai băncilor comerciale, inclusiv bilanțurile contabile, declarațiile de venit, indicatorii de reglementare bancară, datele privind capitalul, lichiditatea, credite și depozite (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de patru săptămâni de la finele fiecărei luni
Tranzacțiile pe piața valutară (datele BNM)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Fluxurile valutare de numerar ale BNM	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni
Statistica pieței valutare (volumul vânzărilor, intervențiile BNM, ratele de schimb)	Zilnic, nu mai târziu de 12 ore de la finele zilei
Operațiunile de sterilizare efectuate de BNM	Săptămânal, nu mai târziu de o săptămână de la finele fiecărei săptămâni
<ul style="list-style-type: none">• Condițiile privind lichiditatea pe piața valutară și capacitatea băncilor de a menține pozițiile valutare deschise• Volatilitatea cursului de schimb a monedei naționale în raport cu valutele străine• Decalajul dintre cursul de procurare și vânzare a monedei naționale în raport cu dolarul SUA pe piața valutară internă• Schimbări în cursul de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA anunțate de casele de schimb valutar• Schimbări zilnice în poziția valutară netă deschisă pentru toate valutele, total pe sistemul bancar• Volatilitatea pieței interbancare	Date zilnice prezentate o dată pe lună, cel târziu peste 10 zile după ultima zi a lunii.

Tabelul 1. Moldova: Datele raportate personalului FMI (continuare)

Datele	Periodicitatea
Balanța de plăți (date prezentate de BNM)	
Statistica contului curent, capital și financiar	Un trimestru după finele trimestrului precedent
Transferurile persoanelor fizice de peste hotare prin intermediul sistemului bancar	Lunar, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărei luni
Datoria externă (date prezentate de Ministerul Finanțelor și BNM)	
Informația vizând toate împrumuturile externe noi contractate de guvernul general sau garantate de guvern.	Lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni
Stocul datoriei publice și datoriei garantate de stat, suma scadentă a deservirii datoriei și cea achitată pentru deservirea datoriei, pe tipuri de creditori (conform noului șablon al datoriei intitulat „Componentele datoriei publice și a serviciului datoriei pe tipuri de creditori”, transmis direcției Datorii publice a Ministerului finanțelor).	Trimestrial, nu mai târziu de șase săptămâni de la finele fiecărui trimestru
Debursarea granturilor și creditelor pe sectoarele recipiente (de stat/local/întreprinderile de stat și cele în care statul are parte) și pe fiecare creditor în parte	Bugetul de Stat: lunar, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei luni Bugetele locale / întreprinderile de stat: trimestrial, nu mai târziu de trei săptămâni de la finele fiecărei trimestru
Alte date statistice (prezentate de Biroul Național de Statistică, dacă nu este specificat altfel)	
Indicele prețurilor de consum (general)	Lunar, nu mai târziu de două săptămâni de la finele fiecărei luni.
Conturile naționale, pe fiecare sector de producere, în termeni nominali și reali	Trimestrial, nu mai târziu de trei luni de la finele fiecărui trimestru
Statistica vizând exportul și importul, cu indicarea valorii, volumului și unităților de referință, pe principalele categorii de mărfuri și țări	Lunar, nu mai târziu de două luni de la finele fiecărei luni
Date detaliate privind rezultatele financiare ale tuturor întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni cu participarea statului la nivelul guvernului central, în baza modelului convenit (de la APP)	Anual, peste cel mult două luni după finalizarea anului (date neauditare), și peste cel mult 6 luni după finalizarea anului (date auditare).